

kerülési helyétől D-re három egymással párhuzamosan futó újkori árokra bukkantunk. Az egykori sír helyét sem találtuk meg.

Munkatársak: Bóka Gergely, Lukács József régész-hallgatók, Füvesi Sándor, id. Lichtenstein László.

LICHTENSTEIN LÁSZLÓ – RÓZSA ZOLTÁN

47. Biatorbágy, Outlet Center I.

(Pest megye) Ó, B, LT, Ró, A

2004 tavaszán Biatorbágy külterületén, a községtől kb. 2,5 km-re DK-re, a 100. sz. út É-i oldalán fekvő domboldal aljában, az épülő Outlet Center I. helyszínén (7723 hrsz.) régészeti szakfelügyeletet láttunk el, majd feltárást végeztünk. A 70-es években, majd 1991-ben végzett terepbejárások nem jártak lelőhelyre utaló eredménnyel, viszont a Budapest területén két alkalommal (1991-ben Tettamanti, Maróti, Balogh és Simon, majd 1995-ben Pásztor-Balogh) végeztek leletmentő ásatást az M1-es és 100. sz. út közötti szakaszon, amikor is közel 500 avar kori sírt és jó néhány kora bronzkori gödröt tártak fel. Az 1991-es ásatásról Simon László számolt be tanulmányában.³

A 100. sz. út É-i oldalán folytatódó lelőhelyen 250×18–20 m-es szakaszon sikerült teljesen feltárni a régészeti objektumokat, összesen 170-et. Ezekből közel 20 nagyrészt kora bronzkori gödör volt, és 150 sír, melyek közül sok kőpakolásos volt. A mellékletek alapján a római kor különböző korszakaiba és az avar korba sorolhatók. A sírok tájolása 90%-ban egységes, s a Ny–K iránytól, É illetve D felé kis mértékben eltérők, kivéve a kora rómaiakat. Egy-két sír kelta. Ezek közül említést érdemel egy kora római, sok edénymellékletes sír, amelyben az emberi csontváz alatt szarvasagancsok voltak. A 8–10 kora római hamvasztásos és csontvázos sírből korai fibulák, érmek, mécsesek stb. kerültek elő. A feltárt sírokból több mint 20 a késő római korra datálható leletanyaguk alapján (érmek, épségben maradt üveg és mázas edények stb.). A többi sír nagy részére az általános kora és középső avar kori mellékletek voltak a jellemzők (vascsatok, szíjvégek, csont tűtartók, gyöngysorok, fülbevalók, edények stb.).

A kiemelkedő leletek közül első helyen említendő a római korra datálható, valószínűleg egy tumulusból származó, különböző bronzedények. Az edények közül a nyeles csészének phallos alakú a fogója, melyet egy meztelen női test ölel át. Előkerült egy római feliratos sírkő töredéke is. A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe került.

MARÓTI ÉVA – REPISZKY TAMÁS

48. Boldva határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, B, Á, Kk

2004. november 19–20-án régészeti helyszíni szemlét tartottunk Boldva határában, a község tervezett belterületi határmódosításaihoz kapcsolódóan.

Alsóré-t-dűlő: Az egykori Kis-Bódva jobb partján egy enyhén kiemelkedő dombon őskori, szórvány kora újkori kerámiát gyűjtöttünk. A leletek az egész dombon viszonylag sűrűn fordultak elő. A lelőhely kiterjedése 330×190 m.

Temetők-alja-dűlő: Boldva K-i oldalán a Cserehát egy DNy-i, markánsan kiemelkedő gerincén bronzkori lelőhely felszíni nyomaira bukkantunk. Az előkerült leletanyag egyrészt a gerinc tetején, másrészt a gerinc ÉNy-i és ÉK-i oldalán sűrűsödött. Az ÉNy-i oldalon egy szét-szántott paticsfalú épület nyomait is megfigyelhettük.

Templom-tábla, Perecsütő Abod: Boldvától K-re, az Abod-völgyben megvizsgáltuk a középkori Perecsütő Abod falu nyomait. Az elpusztult falut 2003 őszén Pusztai Tamás és Bodnár Tamás azonosította. Akkor a völgy két oldalában tudtak felszíni leleteket gyűjteni. Most szántott volt a Torok-völgy alsó, patakparti része is. Itt azonosítottuk be az elpusztult középkori falu középső területét. A patak közvetlen közelében, a vizenyős területeken hiányoztak a leletek, de a patak partjától 10–10 m-re, a vízfolyás mindkét oldalán igen intenzív lelet-sűrűsödést tapasztaltunk. Árpád-kori és 14. századi kerámiákat gyűjtöttünk, valamint kisebb számban belül zöld mázas 15–16. századi anyagot (A források alapján tudjuk, hogy Perecsütő Abod 1566 és 1570 közötti esztendőkből néptelenedett el végleg.). A Torok-völgy K-i oldalán, a pataktól kissé feljebb egy szétszántott, de igen markáns paticsfal nyomát figyeltük meg.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

49. Bosta határa

(Baranya megye) Ró

2004. június 23-án lakossági bejelentés érkezett a BMMI JPM Régészeti osztályára, hogy a telken téglákból rakott sír került elő. Másnap helyszíni szemlét tartottam.

A sír a falutól délre, egy Ny-i lejtésű domboldal tetején, a pincesor felett krumplivetéskor került elő. Tizenkét 40×27×8 cm-es, római kori építőtéglából volt összerakva. 85 cm hosszú, és 60 cm széles volt. Melléklet és lelet sem a sírből, sem annak környékéről nem került elő.

A sír a temetkezés jellege alapján a Kr. u. 4–5. századra keltezhető. A sír mellett valószínűleg római kori villagazdaság helyezkedik el.

KOVALICZKY GERGELY

50. Bölcske, Sziget

(Tolna megye) B

Az 1995-ben megkezdett, majd 2002–2004. években folytatott feltárás célja egy késő bronzkori falusi öntőműhely feltárása volt. A korábbi években részben kibontott műhely az északi oldalon 2003-ban is a tanúfa-

3 SIMON L.: Kőpakolásos temetkezések a biatorbágyi avar temetőben (előzetes jelentés). HOMÉ XXX-XXXI/2 (1993) 141–170.

lunk alá futott, ezért elsősorban erre a részre való rábontást terveztük. A 2004. augusztus 9–13. közötti feltárás során sikerült a műhelygödört és közvetlen környezetét teljes egészében feltárni. A nagyméretű, szabálytalan alakú beásás szélén fal- illetve tetőszerkezetre utaló nyomok sehol nem voltak megfigyelhetők. Azonban egy, a műhelygödör illetve a mellette lévő gödrök betöltésében is megfigyelhető, leletanyagban szegény, kemény, sárga, paticszemcsékkel enyhén kevert réteg alapján felmerül a döngölt falszerkezet lehetősége.

A feltárt műhelygödör több egymásba kapcsolódó nagyméretű gödörből állt. A beásásban a rendkívül gazdag leletanyag ellenére nem találtuk eredeti helyén álló kohó nyomát, ami arra utalt volna, hogy maga a fémfeldolgozás ott történt volna. A leletek sokkal inkább a gödörbe behúzott omladékkal kerültek a betöltésbe. Ez, valamint a gödör szélén – különösen a nyugati oldalon – jelentkező, a bronzfeldolgozásra utaló gyártási selejtek, bronzcseppek, alaktalan olvadékok, valamint az apró bronztárgyak együttesen arra mutatnak, hogy maga a fémfeldolgozás a gödörrendszer nyugati oldalán folyt. Az, hogy az egész ásatási területen a rengeteg olvadék ellenére nem találtunk földbe ásott kohóra utaló nyomot, megerősíti korábbi feltételezésünket, mely szerint az erősen széljárta területen a felszínre épített, állandó jelleggel működő fémfeldolgozó műhelyben széltorlasztásos kohóval dolgoztak.

SZABÓ GÉZA

51. Bucsu, Hosszú Aszú-dűlő

(Vas megye) U, B

2004. március 22. és április 21. között folytattuk a megelőző feltárást a 89. sz. főút új nyomvonalán, a Bucsu és az országhatár közötti szakaszon, a 10+100–10+700 km-szelvényben. Már a múlt évben világossá vált, hogy a Kőszegi-hegységben eredő Arany-patak és az országhatár között található – a terepbejárásakor 2001 tavaszán –, külön felvett 5 lelőhely egy összefüggő komplexumot jelent. Három korszak emlékeit – összesen 228 objektum – tártunk fel. Néhány gödör a DVK településének Ny-i szélét jelentette (a telep nagy részét az elmúlt évben a 3. lelőhelyként dokumentáltuk 10+100 km szelvényig), feltártuk a harangedényes kultúra településének 5 csónak alakú házát és néhány szemétgödört, valamint megtaláltuk a 2003-ban feltárt késői urnaezős kultúra temetőjének több oszlopszerkezetes házát. A leletanyag meglehetősen kis mennyiségű kerámia, kevés kőeszköz illetve ezek gyártási hulladéka.

Munkatársak: Czoczek Viktória, Kelbert Krisztina és Vámos Gábor régésztechnikus.

ILON GÁBOR

52. Budakalász, idősek otthona

(Pest megye) V, Á

2004 szeptemberében és októberében Budakalászon az otthon területén régészeti szakfelügyeletet majd megelő-

ző feltárást végeztünk. Az eddig régészetileg ismeretlen lelőhelyen több mint 3000 m²-en, a Majdán(Kovács)-patak melletti domboldalon egy kora vaskori és kora középkori településrészletet tártunk fel. Összesen 120 objektumot kutattunk meg: 9 kemencés házat, 3 kemenecét, 31 gödört (tárolóvermet), valamint 70 karólyukat. Felszíni építményre utal(hat) ugyan néhány nem objektumhoz köthető cölöplyuk (kettőben lelet is volt), de letaposott járósíntet, leletkoncentrációt illetve árkokat nem találtunk közelükben. Az objektumok közül néhány őskori illetve vaskori gödör volt.

Az eredeti felszín alatt átlagban cca. 60–70 cm-re előkerülő házak faltjai majdnem mind négyszögletesek, kissé lekerekített sarkúak, oldalfalaik sok esetben enyhén rézsűsek voltak. Tájolásuk változó. Az építmények vermei, egyet kivéve, mind 9 m²-nél kisebbek voltak. Leggyakrabban a rövidebb oldalakon (3 esetben) közepesen volt a két cölöplyuk a falban, volt, ahol csak egyet találtunk, egy építmény esetében középtájon volt kettő, egy esetben a hosszabbik oldalon volt a két cölöplyuk. Néhány esetben lejárt padlót, illetve sártapasztás nyomait is megfigyeltük; 2-3 esetben tudtuk a bejáratot valószínűsíteni. Csak néhány építményen belül volt munkagödör és kettőben tárolóverem. Az építmények elhelyezkedése alapján kronológiai sorrendiséget két esetben figyelhettünk meg.

A kőkemencék majd mindegyike az építmények sarkaiban, oldalfalon belül voltak. A kemenceszájuk különböző irányba néztek, a sötétre átégett tapasztott sütőlapok nagyjából és nagyrészt a padlószinten voltak. A legesztétikusabb egy két hipocaustum-oszlopos kemenceszáj volt. A nem kövekből épült három földbe vájt kemence sütőfelülete jóval nagyobb volt a kőkemencékénél. A 117/2 objektumhoz két földbe vájt kemence is tartozott. Az egyiket bizonyosan az építmény elhagyása után vájták bele az oldalfalba. Egy a szabadban(?) levő kemencének hatalmas munkagödörkomplexuma volt.

A házak betöltéséből és a gödrökből előkerült régészeti leletanyag szinte kizárólag kerámiatöredékekből áll. Leggyakoribbak a (kézi) korongon formázott edénytöredékek (legtöbbjük közepes méretű fazék lehetett, de voltak nagyobbak, öblösebbek is). A kerámiatöredékek nagy része díszített. A bekarcolások néha erőteljesen mélyek, gyakran finomak és sűrűbbek. Általánosságban mondható, hogy gyakoribbak a nagyrészt közel egész edényttestet borító laza és nem sűrű díszítések. A hullámvonalköteg, vonalköteg, szimpla hullámvonal és egyszeri vonal számos variációja fordult elő. A hullámvonal és vízszintes vonal többszörösen váltakozva ritka, de gyakoribb a vonalköteg-hullámvonal-vonalköteg, a hullámvonalköteg-hullámvonalköteg. Gyakori volt a csak egyszeri hullámvonaldísz. Egy töredéken a szokásos késő avar jelenség, a peremen belüli hullámvonalköteg volt, viszont több edényperem belső részén voltak bekarcolások-rovátkolások és volt peremen belüli szimpla hullámvonal is. A kerámiatöredékek összességéhez képest